

ניצחון ישראל במלחמה ולקחי השבעה באוקטובר: בין ביטחון ריאליסטי לאידאליסטי ושיקום החברה

written by משה פוזיילוב | 20.01.2025

המלחמה האחרונה של ישראל בעזה, שהחלה במתקפה חסרת תקדים ב-7 באוקטובר 2023, מסמנת נקודת מפנה היסטורית, שבה נחשפה חולשתה של תפיסת הביטחון האידאליסטית שאפיינה את המערכות הביטחוניות שלנו בשנים האחרונות. גישה זו, שהחלה עם הסכמי אוסלו ב-1994 והגיעה לשיאה הטראגי בשואת העוטף ב-2023, התמקדה בהכלה, פשרה ואיזונים. כתוצאה מכך, נוצר שבר עמוק שאפשר את מתקפת חמאס ואת השאיפה המגלומנית של יחיא סנוואר לכתר את ישראל באמצעות "טבעת האש" האיראנית.

הגישה האידאליסטית שיקפה תפיסה מעוותת של האיום האסלאמי הקיצוני, שהתבססה על ההנחה כי ניתן להרתיע את היריב באמצעות פתרונות מדודים ומקומיים, במקום לנקוט צעדים מכריעים שייצרו טראומה להבטחת הרתעה ארוכת טווח. גישה זו הובילה למצב של "ניהול סיכונים" במקום מניעתם. אויבינו, ובראשם יחיא סנוואר, ניצלו את תרבות ההכלה והפשרה. סנוואר הטעה את ישראל, את השב"כ ואפילו את בעלי בריתו בחזבאללה ובאיראן, ויצא למבצע מתוחכם שזרע כאוס מוחלט בתוך שעות ספורות.

תמצית האיום ותפיסתו של סנוואר

סנוואר לא פעל לבד. הוא שכנע את איראן וחזבאללה לתמוך במבצע שהוצג כחטיפה מוגבלת למטרת שחרור אסירים, אך למעשה היה זה מבצע אסטרטגי רחב היקף שנועד לכבוש את ישראל ולחלקה למחוזות בשליטת חמאס. מסמכים שנתפסו בידי צה"ל מעידים כי תוכניתו הייתה להקים סדר שלטוני חדש. הוא האמין שהקרע הפנימי בישראל וחולשת מערכות הביטחון יאפשרו לו לממש את חזונו.

עם זאת, למרות הנחיתות של ישראל ב-7 באוקטובר ותחושת החירום שאחזה במדינה, המענה הישראלי היה תקיף ובלתי מתפשר.

תגובה זו לא רק הדפה את האיום, אלא השיגה הישגים אסטרטגיים מרחיקי לכת: ריסוק חמאס, נטרול טבעת האש האיראנית והחלשת חזבאללה. ישראל, בתגובתה היצירתית ובנחישותה, שרטטה ארכיטקטורה חדשה בגבולה הצפוני ובמזרח התיכון.

חזבאללה הובס והפך לבדיחה בלבנון, מה שיצר הזדמנות לסדר חדש במדינה. אסד הודח מסוריה, וישראל השתלטה על כל השטחים השולטים בגבולה הצפוני ברמת הגולן. בעזה, חמאס רוסק, ותמונת ניצחון אינה בהישג ידו, על אף כל מאמציו.

ניצחון ברור ומוחשי כזה של ישראל לא נראה מזה עשרות שנים.

מעבר לתפיסה ריאליסטית והניצחון הישראלי

ההתקפה הנפשעת ופרוץ המלחמה החזירו את ישראל לעקרונות הריאליזם הביטחוני, המעדיפים הכרעה על פני הכלה. עקרונות אלו אינם מתמקדים ב"איזונים", אלא בכיבוש, יוזמה אסטרטגית, פעולות להרתעה ארוכת טווח ושימוש בכוח צבאי ליצירת טראומה מרתיעה בקרב היריב. התוצאה ברורה: חמאס נמחץ תחת המתקפה, חזבאללה נגרר לתגובה מוגבלת וחסרת אפקטיביות, ואיראן ² שציפתה שסנוואר יפעל לטובתה ³ נאלצת להתמודד עם חשיפת חולשתה והגנה על מעמדה שנפגע משמעותית. אפילו בקרב ערביי ישראל והפלסטינים ביהודה ושומרון לא נרשמה התקוממות רחבת היקף, עדות לכך שאין חלופה ממשית לעוצמתה של הדמוקרטיה הישראלית.

מחיר הניצחון ולקחים להמשך

למרות הניצחון הברור, המחיר היה כבד. ה-7 באוקטובר היווה תזכורת כואבת לפערים עמוקים במערכות הביטחון והמדינה. צה"ל והשב"כ כשלו במניעת המתקפה, ושני הארגונים מצאו עצמם לא מוכנים להתמודד עם אתגר מורכב כל כך, מה שמחייב תיקון יסודי בשניהם. על צה"ל לשנות את תפיסותיו הטקטיות ולעבור מהתמקדות בפשיטות נקודתיות לתכנון אסטרטגי כולל שמטרתו הכרעה מלאה. בנוסף, צה"ל ניצב בפני אתגר משמעותי בהכנת בניין הכוח שלו לעתיד.

השב"כ, שאיבד את אחריותו ההיסטורית להפעלת מודיעין אנושי (יומינט) בעזה, חייב לשוב למקצועיות, לחשיבה פלורליסטית, לשקיפות וליכולת להוביל הכוונה וסיכול אפקטיביים מול היריב הפלסטיני. גם הוא מתמודד עם אתגרים משמעותיים בבניין כוחו לעתיד. הכשלים שמנעו את סיכול מתקפת חמאס נובעים במידה רבה מבעיות במבנה הארגוני ובתרבות הארגונית של השב"כ, כפי שעוצבו תחת כהונתו של ראש השב"כ, רונן בר.

ערבות הדדית ופדיון שבויים

הסיום המתקרב של המלחמה, הכולל את עסקת חילופי השבויים, מדגיש היבט נוסף ומשמעותי בניצחון הישראלי ⁴ הערבות ההדדית, המהווה חלק בלתי נפרד מה-DNA היהודי והישראלי. השבת בנינו ובנותינו הביתה אינה רק חובה מוסרית, אלא גם נדבך מרכזי במלאכת השיקום הלאומי, המסמל את עוצמתה של החברה הישראלית.

עם זאת, אין מקום לאשליות: הסבב הבא קרוב מתמיד. אויבינו לא נעלמו, אלא נדחקו זמנית לפינה. ראש הנחש עדיין חי ונושם בטהרן, ואיראן יחד עם חמאס כבר מתכננים את העימות הבא.

עלינו לנצל את פסק הזמן הזה לבנייה מחודשת של מערכות הביטחון, לתיקון כשלים ולהיערכות לסבב הבא. עלינו לזכור שהפסקת האש מתייחסת לעזה, אך המלחמה האמיתית מתנהלת

בטהרן.

סיכום

המלחמה בעזה הייתה קריאת השכמה כואבת אך נחוצה. היא חשפה את חולשותינו לצד הדגשת עוצמותינו. המעבר לתפיסה ריאליסטית של הכרעה הביא לניצחון ברור, אך זהו רק השלב הראשון. עלינו להמשיך לאחוז בנחישות ובערכים שהבטיחו את הישרדותנו עד כה, ולבנות חברה ומערכות ביטחוניות יציבות וחזקות יותר. רק כך נוכל להבטיח את קיומנו לדורות הבאים.

פדיון השבויים הוא ערך יסודי, חלק מהקוד הגנטי שלנו כעם ומהערבות ההדדית שמאפיינת את החברה הישראלית. השבת אחינו ואחיותינו הביתה מחזקת את הערך הזה ומהווה צעד ראשון בהתאוששות החברה הישראלית, כהכנה לאתגרים ולמלחמות העתיד.

פורסם ב"מרכז העניינים", בתאריך 20.01.2025.